

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

*Харченко Г.А., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ*

Питання підвищення якості продуктів харчування та підвищення рівня життя населення, з одного боку, та забезпечення інноваційного екологічного землекористування та збереження природних ресурсів, з іншого, – є важливим питанням сьогодення. Найважливіша роль у вирішенні даної проблеми покладається на органічне сільське господарство. При цьому виробництво органічної продукції є практичною реалізацією в сфері аграрного виробництва концепції сталого розвитку, що передбачає поєднання захисту навколишнього середовища, економічного зростання та соціального розвитку.

За визначенням ІФОАМ «органічне сільське господарство – це виробнича система, що підтримує здоров'я ґрунтів, екосистем і людей. Воно залежить від екологічних процесів, біологічної різноманітності та природних циклів, характерних для місцевих умов, при цьому уникає використання шкідливих ресурсів, що викликають несприятливі наслідки» [1].

Зауважимо, що вітчизняне виробництво органічної продукції демонструє позитивні показники. Так, у 2019 році в Україні вели свою господарську діяльність майже 600 органічних сільськогосподарських виробників. В цілому Україна посідає двадцять четверте місце у світі та одинадцяте у Європі за площею сільськогосподарських угідь під органічним виробництвом (309 тис. га). У структурі посівних площ в Україні майже 60 % посівів займають пшениця, ячмінь, соняшник та кукурудза. В структурі вітчизняної органічної продукції, яка надходить на експорт, переважають зернові, олійні та бобові культури, а також ягоди та фрукти [2]. Незначна частка органічної продукції на вітчизняному продовольчому ринку свідчить про високий потенціал розвитку даної ринкової ніші [3].

Відмітимо, що українські сільськогосподарські товаровиробники в цілому зацікавлені органічним виробництвом, що пояснюється його перевагами, пов'язаними зі збереженням навколишнього середовища в процесі виробництва, поліпшенням структури ґрунту, що сприяє підвищенню її родючості. Разом з цим, органічні продукти за рахунок мінімізації хімічних речовин містять більше поживних речовин, мінералів та вітамінів. Крім того, для органічного виробництва характерні екологічні, економічні та соціальні переваги. Так, забезпечення населення якісними та безпечними органічними продуктами харчування сприяє поліпшенню здоров'я населення і підвищенню рівня продовольчої безпеки країни. Дослідження показують, що органічна продукція містить на 63% більше калію, на 73% більше заліза, на 125% більше

кальцію і на 60% більше цинку, ніж продукція, отримана традиційним виробництвом. Разом з цим, органічні методи господарювання сприяють ресурсозбереженню, зменшенню енергоємності сільськогосподарського виробництва, тим самим підвищуючи конкурентоспроможність товаровиробників на зовнішніх і внутрішніх ринках [4].

Розглядаючи перспективи розвитку органічного виробництва, варто визначити певні перешкоди, що стоять на його шляху. В Україні значна частина сільськогосподарської продукції зосереджена у великих агрохолдингах, що акцентують своє виробництво на високорентабельних культурах, таких як кукурудза на зерно, соняшник, соя. Такі підприємства орієнтуються на швидкий прибуток, що не може дати органічній напрямку діяльності. Разом з цим, аграрні холдинги мають величезний ресурсний потенціал для розвитку органічного виробництва. Відмітимо, що даний вид діяльності характеризується певними стримуючими факторами. По-перше, даний сегмент вимагає значних затрат праці, саме тому максимальна заміна ручної праці на механізовану є неможливою, що істотно підвищує витрати. По-друге, перехід на органічне землеробство – це тривалий процес, швидке введення в органічний оборот земельних площ неможливо, що є непривабливим для багатьох сільгоспвиробників. По-третє, органічний ринок сільськогосподарської продукції в даний час в Україні недостатньо розвинений, тому даний сегмент є малопривабливим. По-четверте, у зв'язку з економічною кризою, значна частина населення не може дозволити собі купувати органічну продукцію через низьку купівельну спроможність [5].

Отже, органічне сільське господарство це виробнича система, що підтримує здоров'я ґрунту, екосистем та населення. Така система спирається на екологічні процеси, біологічне різноманіття і цикли, адаптовані до місцевих умов. Органічне сільське господарство поєднує в собі традиції, інновації та науку з метою покращення стану навколишнього середовища, розвитку справедливих відносин і підвищення якості життя всіх учасників.

Література:

1. Харченко Г. А., Харченко В. В. Формування та функціонування ринку органічної продукції в Україні : сайт URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnau/2009_141/09hga.pdf
2. Organic Agriculture and Food Security (IFOAM Dossier 1, 2002). : сайт URL: http://www.ifoam.org/organic_facts/food/pdfs/OA_foodsecurity.pdf
3. Eleonora, Kadetska, Hanna, Kharchenko, Volodymyr, Kharchenko, Svitlana, Tereshchenko, Hanna, Doroshenko (2020), An Analysis of Modelling of the Consumption of Organic Products and Strategic For Increasing Its Production in Ukraine. International Journal of Advanced Science and Technology, 29(8s), P. 250–257, available at: <http://sersc.org/journals/index.php/IJAST/article/view/10496>.
4. Сайт Федерації органічного руху в Україні : сайт URL: <http://www.organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-42-29>.

5. Shebanina, O., Yehorova, M. Prospects of investing in ecological agricultural production as a factor of agricultural products competitiveness. Growth and competitiveness factors of the agri-food sector in Poland and Ukraine against the background of global trends, Kyiv-Warsaw: NUFT, NRI-IAFE, CSR, 2013, P. 299–309.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ

*Шершенюк О.М., к.е.н., доцент
Петрик А.В.*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В умовах ринкової економіки функціонування і розвиток промислових підприємств значною мірою обумовлені спроможністю розробляти та реалізовувати на ринку інновації. Різні підприємства мають різний рівень інноваційної спроможності, який, у свою чергу, впливає на проходження інноваційних процесів та здатність конкурувати з іншими підприємствами.

В економічній літературі існує безліч підходів до трактування такого поняття, як інноваційна спроможність підприємства. Федірко О.А. стверджує, що інноваційна спроможність – це здатність науково-технічної, освітньої та інформаційної інфраструктури інноваційної діяльності в країні забезпечити сталий процес створення, поширення та виробничого використання потоку нових знань і технологій у межах відповідної системи державного регулювання фінансових ресурсів [1]. Янковський К. розглядає інноваційну спроможність підприємства як готовність сприймати й адаптувати нові технології, а Ф. Янсен – як ступінь готовності підприємства розробляти та реалізувати інноваційні проекти. Такі вчені, як С.І. Мельник [2], І.В. Федулова [3], А.А. Голубенко [4] вважають що комплексною характеристикою спроможності підприємства до інноваційної діяльності є його інноваційний потенціал.

Інноваційна діяльність є основою розвитку економіки. Водночас, інноваційні процеси в економіці України не набули вагомих масштабів. Кількість підприємств, що впроваджують інновації, зменшується з кожним роком і становить в середньому 13-15%, що менше в 3-4 рази, ніж в інноваційно розвинених економіках. Це підтверджує тезу про те, що в умовах трансформаційної економіки України активізація інноваційного розвитку потребує пошуку ефективних рішень щодо регулювання інноваційної діяльності із застосуванням науково обґрунтованих методів управління.

Функціонування підприємств в умовах ринку диктує необхідність постійного поновлення продукції, впровадження нових методів управління та сучасних технологій. При цьому можливості підприємств у реалізації інновацій істотно розрізняються.

Інноваційна діяльність, як правило, тривала в часі і припускає чітке бачення перспективи. Формування напрямків цієї діяльності з урахуванням перспективи являє собою процес розробки інноваційної стратегії. Стратегічне